

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Pictor

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Πολλοί ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλευσῶν ἀνδρῶν ἔλασαν.

Glans autem apud Latinos interdum obscenam habet significacionem. Eras. Rot. l. 3. apoph.

Syracensis mulicus cum esset Pellz, & in puteum descendisset, rogavit, num esset aqua potabilis? cum dixissent, qui aquam hauriebant. Nos istam bibimus: Non est igitur, inquit, potabilis, quod illos videret pallidos, luridosque. Nam id interpretabatur malz valetudinis argumentum, quam ex aqua contraxerat. Athen.

Cleanthes, Hominis mores ex conspectu deprehendi posse dicebat. Verum cum philosophum (qui hoc audierant) euperent, hominem cinzadam, sed multis laboribus ab incunte ztate exercitatum adducunt, vt artis suz specimen ederet. Cleanthes igitur, cum hominis faciem, item manus callosas, & sole adustas vidisset, & aliquandiu stinisset, iussit hominem abire foras. Ille cum discederet, sternutamento concussus est. Quo audito, Cleanthes ait, Satis naturam hominis intelligo, mollis est. Non enim facile sternutant, qui sub dio laborant. Laert. lib. 7. cap. 2.

Anonymus. Chalcedensis quidam, qui cum Orobazo descendere vultu sapientis contemplatus, & ingenium motumq; corporis inspiciens. Necessesse est, ait, hunc fieri magnum virum, mirorq; quod omnium adhuc primus non sit. Plur.

§ SIMILITUDO.

Roterodami: Vt sunt quidam fontes, qui potu pecudum, atque etiam hominum cutem & p. Os tingunt albo nigrove: Ita elucet etiam in ipso hominis vultu, & fronte quod aiunt, quibus preceptis imbutus sit, & quibus ex autoribus hauriat vitz rationem. De Similibus.

Vide Natura.

Pictor.

§ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Pictor. Grzce ζωγράφος, seu ζωγράφος, est formarum iudex. Plato in Theor. Hebr. verbum Chakek, effigiau, delineauit, descripsit, constituit seu statuit imaginem & formas: dicitur non tantum de picturis imaginum, sed etiam de ducendis literarum & omnium rerum lineamentis. Significatione congruit cum Chikah & Chok, id est, effigiau, constituit effigiem. Hinc ἐκείνος, ἐκείνος, effigio, ἐκείνος effigies. Inde Mechakkeh pictor, qui pingit quicquid libet, vnde Horatii dictum in Arte, Discoloribus atq; Poetis, Quilibet auidendi semper fuit agula potestas. Iisdem verbum Kalabb significat torquendo cauauic, cauam imaginem fecit, calauit, in zca argento, i aut etiam in ligno vel saxo sculpti, pinxit, i. Reg. 6. 32. Kelahhmo cortiuz vela, tapetes Miklahhob, calaturz, imagines, Koleahh pictor, seu procor, aco pictor.

Pictor est imitator eius quo opifex facit: Idem de Republ. dialog. 10. Multa vident pictores in vmbis, & in eminentia, quz nos non videmus. Cic. 4. Acad.

§ SENTENTIAE PHILOSOPHORVM.

Pictor non minus bonus est qui de picto exemplo qualis pulcherrimus homo fuerit, & omnibus in pictura satis expressis, demonstrare non possit etiam fieri posse vt talis vir extet: sic nos de ciuitate non recte dicere putes, si non possumus demonstrare fieri posse, vt ciuitas ita habitetur vt a nobis dictum est. De Republ. Dial. 5. Plato.

Picturas cum inuener, procul aspiciamus, cur colores partim cauo, partim deuexo reprzsentantur? Si prope, eodem in plano omnes videmus: quia vis conspiciendi quorzes in longum extenditur, languescit: & partem albiorem deuexam videt, nigriorem cauam. Alex. Aphrod. prob. l. 1. num. 49.

Pictura non respicit ad id quod est: sed ad id quod videtur. Plato dial. 10. de Republ.

Pictor futorem ac ceteros artifices imitatur, etiam si de futoria arte nihil intelligat: at iis, qui non intelligunt, sutor esse videtur. Plato, de Republ. dial. 10.

Pictura in totum imitatoria, cum procul a veritate abest, ipsius opus amat, & cum quadam in nobis parte procul a sapientia remota conuertatur, ipsiq; focia ac amica est, ob nihil sani aut veri. ibidem.

Pictorum ars in singulis animalibus pingendis nullum alium finem habere videtur, quam vt colores inducat, & deducat, aut quomodocunq; id pictores appellent & nunquam ab exornando cessant. ferit,

○○○○ 3

§ APOPTHEGMATA.

Amo Cicero videns adolescentem: Animi tui vestigia, inquit, explorata sunt mihi. Notans hominis lasciuam, In Grzco autem pluralium est gratia: Siquis enim non tantum animum signifi-

cat, sed animi etiam concitaciones. Laertius libro septimo, capite primo. Diogenes interrogatus de quodam adolescente, qualis videretur? Arcadem esse respondit. Sive significans, illum esse studio ingenio: sive, vt erudit quidam malunt, mollem & pathum, quod Arcades feruntur glandibus vicitare, teste epigram-

serit, donec nullum aliud incrementum superfit, vt pulchriores picture fiant. Idem Plato de leg. dial. 6.

Pictura est poesis tacens: & poesis est pictura loquens. *Frans. P. de Rep. lib. 1. c. 10.*

¶ APOPHTHEGMATA.

Diogenes conspiciens duos centauros pugnantes in tabula pessime pictos. Vter, inquit, horum deterior est? Notans pictoris imperitiam: quasi dubitaret vter esset deterius pictus. Vnus est autem voce ambigua: nam *Xagrus* & peior dicitur & in pugna inferior. *Leers. l. 6. Bruss. l. 5. c. 23.*

Anonymus. Quidam conspexit tabula, quae picturam habebat quomodo Lacedaemonii trucidarentur ab Atheniensibus: dixit, Fortes Atheniensis. Id Lacon audiens, subiecit in tabula. Significans, ridiculum esse de pictura gloriari, quod ea non ipseus mentiri soleat, quam poeta. *Plut. in Lacon.*

Apelles videns tabulam à Protogene pictam quam Demetrius in bello seruarat deprecantibus Rhodiis: aliquandiu præ stupore tacitus eam est contemplatus, tandem in hanc vocem erupit: Ingens labor, ac mirandum opus: desunt tamen Graeciae, quae hoc aliaque eiusdem auferant, atque in caelo reponant, eam tabulam Protogenes nondum abfoluerat. *Eras. l. 6. apoph.*

Idem tempestatis vi Alexandriam delatus, quidam eius æmuli subornarunt planum, hoc est, scurram regium qui eum vocaret ad cenam. Is non suspicans dolum, venit. At quum rex, qui illi erat infensus, indignaretur, & offensis vociferibus iuberet indicari à quo vocatus esset: Apelles arrepto carbone inuncto foculo, imaginem delineauit in pariete, vt rex protinus ex inchoato opere agnosceret planum suum. Eadem opera & artis suae & ciuitatis suae specimen dedit. Sit hoc, sibi libet, apophthegmatum. *Bruss. l. 5. c. 25. ex Plinio & Luciano.*

Idem Alexandrum Fulminiferum pinxit adeo expresse, vt diceretur: Deorum Alexandrorum; alterum Philippi nullis viribus vincibilem, alterum Apellis nullo artificio imitabilem. *Bruss. l. 5. c. 25. ex Plinio & Luciano.*

Anonymus. Pictor quidam interrogatus, quem habuisset artis magistrum? digito populum ostendit: Sentiens, se ad multitudinis iudicium pingere: & obseruantem, quid quisque probaret aut improbari, artem fuisse conseruitum. Idem ab Apelle factitarum legimus, qui post tabulam latitans, subauscultabat spectatorum sententias. *Eras. l. 8. apoph.*

Zexis certamen artis exercuit cum Parrasio. Quum enim Zexis tam sicite effinxisset vvas, vt in scenam aeuolarent, Parrasius detulit lineam picturam, ita veritate representata vt Zexis alium iudicio tumens, flagitaret, tandem remoto lineo ostendat picturam. Mox intellectu errore. Vicisti, inquit, Parrasii. Nam ego aues fecisti, tu artificem. *Bruss. l. 5. c. 23. ex Plinio.*

Idem postea pinxit puerum vvas ferentem, ad quos quum aues aduolarent, processit iustus operi: vvas, inquit, melius pinxi quam puerum. Nam si hoc consummasset, aues puerum timere debuissent. Ingenuitatis exemplum. At aues viderunt in puero nullum esse motum: itaque aut mortuum, aut dormientem arbitrate sunt. *Plin.*

Idem Agatharcho se laudante quod animalia facile celeriterque pingeret, damnans celeritatem: Ego vero, inquit, Diu. *Plin.*

Protogenes Rhodius iuebat. Eo Apelles videndi eius gratia profectus est: continuoque petit officinam, in qua tabulam magnae amplitudinis in machina aptatam picturam, anicula quaedam custodiebat. Ea Protogenem negauit esse domi, rogauitque à quo quaesitum diceret reuerio? Ab hoc, inquit Apelles, arreptoque penicillo lineam ex colore duxit summam tenuitatis, per tabulam. Reuerso Protogeni quae gesta erant anus indicauit. Ac lineam ille contemplatus, continuo dixit. Profecto Apelles Rhodium venit: nec enim in alium cadit tam absolutum opus. Mox in duxit alio colore lineam illa subtiliorem: auique mandauit, vt si rediret hospes, diceret offensa linea, hic est quem quaeris. Reuersus Apelles, & vini erubescens, tertio colore lineam fecit, nullum relinquens amplius subtilitatis locum. Protogenes victum se confessus, in portum denolat, hospitem quaerit, domumque ducit victorem. Ex minimo veligio artifex agnoscit artificem. *Plin.*

Demetrius quum Rhodum obideret, & in suburbio cepisset tabulam quandam. Protogenis clarissimi pictoris opus, in qua pinxerat lalyium, id est, Bacchum, Rhodiis per caduceatores obiecerantibus vt tabula parceret, respondit: Se citius patris imagines quam eam picturam oboliturum. Tantum honoris habuit arti rex. *Plut. in Demetrio.*

Anonymus. Romae in foro pendebat tabula quaedam, habens imaginem pastoris vetuli cum pedo. de hac Teutonum orator rogatus, quanti eam aestimaret? satis Germanice respondit, se nolle sibi dono dari talem viuum ac verum. Barbarus non agnouit artificium, tantum spectabat formam. Atqui quae natura deformata sunt, plus habent & artis & voluptatis in tabula. *Eras. l. 8. apoph.*

Nealces. Arato deliniant tyrannorum communi odio abolere

tabulam insignis artificii, quae Aristratum in curia stabant. Nealces duplex intercessit, vt opus in colone situm cum tyrannis, non cum tyrannorum imaginibus bellum.

Eras. l. 6. apoph.

Pietas.

¶ DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Pietas, Graece *πῖετες*, atque *πῖετες*, id est, pius dicitur. Item pietas, iustitia aduersus Deos, secundum *Cicero de Officiis lib. 1. c. 12.* Pietatem Dei erga nos, misericordiam, beneficentiam & eiusmodi nominibus Hebraei exprimitur. *Dei erga Deum, Reuerentia, timoris, honoris, cultus, comendatio, designatio.*

Pietas est per quam sanguine coniunctis patriaeque deo officium & diligens tribuitur cultus.

Pietas accipitur aliquando pro cultu diuino. Vnde proprie est quod religio, Graece *λατρία*, seu theologia, unde proprie theologia, id est, cultus Dei interior, qui proprie pertinet ad theologicas. Religio vero est laetitia, quae pertinet ad pietatem uinam exteriori. *Hac ex Aug. lib. 10. de ciuitate Dei cap. 10.*

Pietas à vulgo sumitur pro actibus misericordiae, quibus statur hos actus sibi fieri, & ex hoc Deus dicitur pius. *Idem sec. secundum. q. 101. art. 1.*

Pietas est specialis virtus, & principaliter est ad patriam, in quibus includuntur omnes consanguinei, cum matre. *Ex B. Thom. sec. secundum. q. 80. art. 1.*

¶ Loci Bibliici.

Pietas, pro legitimo & spirituali Dei cultu. *Pet. 3. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Pii aduentus, hospites & peregrini in hoc mundo. *1. Cor. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Pii aduentus, hospites & peregrini in hoc mundo. *1. Cor. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

Pii Deo chari & pretiosi. *1. Cor. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*

A Deo plantati. *1. Cor. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.*